

צבוע בסיקרא להיות ניכר שהוא מעשר כן עושה לטלאים ועגלים של כל שנה ושנה. ותנן (בבכורות נ"ח:): היו לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל א' אין זה מעשר.

והקשה בספר טעמא דקרא למה במעשר דגן התירה תורה ליקח א' מעשרה וכאן הצריכה דוקא דרך מנין?

ותירץ דהתורה רצתה שיהי' נעשה מעשה מצוה בכולן וא"כ י"ל במעשר דגן שהוא טבל ועי"ז שמפריש נותרין כולן מקרי שנעשה מצוה בכולן אבל במעשר בהמה שאינו טבל אם יטול רק א' מעשר לא עשה מצוה רק בזו, ולכן צותה התורה שימנה את כולן ויטול העשירי ועי"ז נחשב שנעשה בכולן מצוה ומקבל שכר על כולן.

ל"ג בעומר, והלכה לל"ג בעומר

השמחה על שפסקו תלמידי רבי עקיבא למות

נפסק בשולחן ערוך (סימן תצג סעיף ב) שבל"ג בעומר אין אומרים תחנון משום שביום הזה פסקו תלמידי רבי עקיבא למות.

מה שייך לשמוח שפסקה המגפה והרי למעשה מתו כבר כל תלמידי רבי עקיבא שהיו בכלל הגזרה ומה מקום יש לשמוח על כך?

וביאר בשולחן ערוך שבאמת נשאר חלק מהתלמידים שהיו בכלל הגזרה ונצלו בל"ג בעומר וראיתם כי הנה בבאור הגר"א כתב שעשו את ל"ג בעומר יום שמחה כמו שעשו ליום שמחה את ט"ו באב שבו פסקו מתי המדבר מלמות והתוספות (בבא בתרא קא. ד"ה יום) כתבו שבט"ו באב האחרון נצלו כמה שהיו בכלל הגזרה ועל כך השמחה והוא הדין בל"ג בעומר שהשמחה היא על שנצלו חלק מן התלמידים שהיו בכלל גזרת המיתה.

והפרי חדש (על השו"ע שם) מישב שהשמחה בל"ג בעומר היא על כך שהתלמידים החדשים שנספו לאחר ל"ג בעומר לא מתו.

כתוב בביאורים ומוספים (במשנה ברורה) של דרשו סימן תפ"ט סעיף ב':

האומר לחבירו בליל ל"ג בעומר אל תאמר וידוי מפני שהיום ל"ג בעומר כתב הכף החיים שאין כוונתו בכך לומר את מספר הימים אלא שהיום הוא יום שאין אומרים בו וידוי ולכן לא יצא ידי חובה וחוזר ומונה בברכה, וכתב בשו"ת אור לציון שאין כוונתו לומר את מספר הימים אלא את שם היום ולכן לא יצא ידי חובה וחוזר ומונה בברכה, וכן דעת הגר"ש אלישיב והוסיף שמי שאמר כן ולא חזר וספר שוב אינו יכול להמשיך ולספור את שאר הימים בברכה.

העלון נתרם

ההצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם

ולרפו"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י הרב יצחק יעקב בן שנדל יפה בתושח"י

והילד שמואל בן צביה בתושח"י והרב אברהם בן שרל בתושח"י

והרב חיים בן שרה בתושח"י

ולע"נ מרן שר התורה רשכבה"ג ר' שמריהו יוסף חיים בן הרב יעקב ישראל קניבסקי

זצוק"ל נלב"ע ביום שושן פורים תשפ"ב ת.נ.צ.ב.ה.

והרב בנימין בן ר' שלמה זלמן אפרים מצגר זצוק"ל נלב"ע ח' אב תשע"ט

ורעייתו מרת לאה בת ר' שאול מצגר ע"ה נלב"ע כ"ד אדר א' תשע"ט (שנפטרו ללא זרע)

ואפרים בן רימה ע"ה נלב"ע י"ב טבת תש"פ

ניתן לקבל את העלון במיל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים 0534157546

ניתן להוריד את העלון באתר דרשו, ביום חמישי, הדרכה: לדרשו ובחורים הורדת עלונים לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת בחקותי-וחזק חזק-ול"ג בעומר

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 238

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם (פרק כ"ו פסוק ג')

כתוב ברש"י ד"ה "אם בחקתי תלכו" יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה.

הלא אף אם אמנם מוכח ש"אם בחוקתי תלכו" מדובר בלימוד התורה אך מנין הכוונה "שתהיו עמלים בתורה"?

וביאר רבי שמואל רוזובסקי שמוכח הדבר מהלשון "תלכו" שענינו הליכה והתקדמות דהיינו שתעלו ותעלו במעלות התורה ולעלות ולהתעלות בתורה אי אפשר בלא שיהיו עמלים בתורה.

שם:

מה ענין עסק ועמל התורה לשמירת מצוותיה?

וביאר האור החיים שאמרו חז"ל "ולא עם הארץ חסיד" כלומר אל לו לעם הארץ לנהוג בחסידות ולהנהיג עצמו בחומרות וגדרים כמנהג חסידים וכל כך למה מפני שירדה התורה לסוף דעתו של האדם שלא כל אדם ראוי לחומרות ולמנהגי חסידות כי לעתים אם אינו ראוי לכך עלול הוא להנהיג עצמו בחומרות שלא במקומם ואדרבה יהא בדבר משום איסור וזהו שאמרה התורה "אם בחוקתי תלכו" ותהיו עוסקים בתורה כי אז "ואת מצוותי תשמרו" רשאים אתם להוסיף לעצמכם משמרות וגדרים כמו שאמרו חז"ל "ושמרתם את משמרת" עשו משמרת למשמרת.

ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו (פרק כ"ו פסוק ד')

כתוב ברש"י ד"ה "ועץ השדה" הן אילני סרק, ועתידין לעשות פירות.

אם מובטחים אנו "ואכלתם לחמכם לשובע" ש"אוכל קמעא והוא מתברך במעיו" כלום לא די בברכה זו שהיא ברכת השפע ולשם מה יש צורך בתוספת ברכה שאף עצי הסרק יתנו פירות ולא עוד אלא "והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע"?

וביאר בספר מליץ יושר שהברכות הללו וכן היפוכן "אם בחוקתי תמאסו" אינן כשכר וכעונש על מעשינו אלא זהו המהלך הטבעי של הבריאה וכאשר הבריות נוהגים על פי דרך התורה הם מתעלים ועמם מתעלה הבריאה וכשם שחס ושלום אינם נוהגים כן הריהם משפיעים וגורמים חסרון מכל הבריאה כולה.

שם:

מפני מה מסתפקת התורה בברכה "ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו וכו' ואכלתם לשובע וישבתם לבטח בארצכם" ולא מוסיפה ומברכת ברכה של שפע ועשירות כמו בברכות שבפרשת כי תבוא "ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וכו' יצו ה' אתך את הברכה באסמיך ובכל משלח ידך" שתתן הארץ פי עשרה יותר מכפי צרככם?

וביאר בספר טעמא דקרא ששם מדברת התורה לכלל ישראל לפיכך בירכם משה בברכה של עשירות אולם כאן מדברת התורה בתלמידי חכמים וכמו שאמרו חז"ל "אם בחוקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה והלא לתלמיד חכם אין זו ברכה שיש לו יותר מכפי צרכו שהרי זה מבטלו מתלמוד תורה ומהי הברכה ההולמת והראויה לו שיהא לו די מחסורו וכל צרכו ולא פחות ולא יותר.

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם

(פרק כ"ו פסוק ה')

כתוב ברש"י ד"ה "ואכלתם לחמכם לשבע" אוכל קמעא, והוא מתברך במעיו.

אחרי שיתמלאו אוצרותיהם ויוכלו לאכול כל שבעם שוב מה צורך בברכה זו?

וביאר החתם סופר שבשעת פטירתו של רבי זקן עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר רבונו של

עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה ואמרו בתוספות "דאמרין במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו ומייתי הוא עובדא דרבי" ונמצינו למדים שריבוי המאכל מונע מלזכות בדברי תורה וברכה גדולה היא שיכניס האדם כמה שפחות מזון לתוך גופו ומעט המזון יתברך במעיו וישביעו כיון שעל ידי מיעוט המזון יוכל האדם במקום זאת להכניס יותר דברי תורה אל תוך גופו וזהו שאומר הכתוב "ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם."

שם:

לשם מה דרושה להם ברכה זו לאחר שכבר נתברכו בשפע מזון ולא חסר להם מאומה "ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו והשיג לכם דיש את בציר?"

וביאר בספר דעת תורה שרגילים העולם לחשוב כי השובע בא כתוצאה מריבוי האכילה ולא כן הדבר והניסיון מלמד כי יש כאלה המרבים באכילה ועדיין בטנם תחסר ולעומתם יש המסתפקים באכילה מועטת ואוכלים לשבוע נפשם ולמד שלא האכילה משבעת אלא ברכת ה' הניתנת היא המשביעה כשאין ברכת ה' לא ישבע גם אם ירבה באכילה ולכן אף על פי שכבר נתברכו בשפע עדיין זקוקים הם לברכה מיוחדת על השביעה.

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם, ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם (פרק כ"ו פסוקים ה'ו')

לשם מה יש צורך בברכה "ונתתי שלום בארץ" לאחר שכבר נתברכו "וישבתם לבטח בארצכם"? וביאר בספר טללי אורות שהוסיפה התורה ברכה על ברכה ולא די שתשבו לבטח בארצכם אלא אף ביניכם לבין עצמכם יטע ה' שלום ולא יהא ביניכם פירוד הלבבות.

ועוד ביאר האור החיים שלא רק שהוסיפה התורה ברכה אשר לכאורה אינה נצרכת לאחר שכבר נתברכו "וישבתם לבטח" אלא אף שינה הכתוב בלשונו, בברכה האחת נאמר "בארצכם" ובזו הסמוכה לה נאמר "בארץ" אלא היא הברכה האחת "וישבתם לבטח בארצכם" מכוונת ל"ארצכם" לארץ ישראל עצמה ואילו "ונתתי שלום בארץ" היא ברכה נפרדת המכוונת לעולם בכלל וכמו שמצינו לרוב ש"ארץ" משמשת במשמע "עולם", ולכאורה מה הברכה בכך ליושבי ארץ ישראל עצמה אם ישרור השלום בעולם? אכן טבעו של העולם שכאשר מתנהלות מלחמות בין אומות השפעתן מקיפה וסובבת גם את יושבי המקומות האחרים היושבים בטח ואז גם יושבי הארץ נחרדים מפניהן וקול ענות מלחמה מגיע אף אליהם וזהו שממשיך הכתוב ואומר "ושכבתם ואין מחריד".

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם (פרק כ"ו פסוק ו')

כתוב ברש"י ד"ה "וחרב לא תעבר בארצכם" אין צריך לומר שלא יבאו למלחמה, אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה.

לכאורה אין זה מעלה ומוריד אם החרב עוברת או אינה עוברת בארץ שהרי אין זה נוגע ליושבי הארץ ואם כן מה הרבתה התורה בהבטחתה "וחרב לא תעבור בארצכם"?

וביאר רבי יהונתן אייבשיץ שלאמיתו של דבר אין זה כך שכאשר חרב עוברת בארץ אף אם רק ממדינה למדינה אין זה דבר של מה בכך וענין זה יש בו מעלה ותועלת גדולה ליושבי הארץ באשר הוא מפיל עליהם מורא ואימה ומן הפחד הזה הם באים לידי תשובה והתקרבות לה' ואמנם בחינה זו של תשובה מחמת יראה היא דרגה פחותה אך למרות זאת ישראל זקוקים גם לכך כדי לבוא לידי תשובה וכאשר ילכו ישראל בחוקות ה' וישמרו את מצוותיו ממילא יגיעו לידי אהבה ויראה פנימית ולא יהיו זקוקים עוד לאמצעים שביאום לתשובה מיראה חיצונית וזהו שאמרה התורה "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו" וכו' "וחרב לא תעבור בארצכם" שלא תהיו זקוקים

כלל לאמצעי זה כדי לעורר אתכם להתקרב אל ה'."

ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב (פרק כ"ו פסוק ז')

קשה מעיקרא כתיב ונתתי שלום בארץ וחרב לא תעבור בארצכם ואם כן איביכם מי זה איביכם? וביאר בספר טעמא דקרא שמדובר על מלחמת ז' עממים ומלחמת עמלק שזה חיוב אף שאין באין להלחם, א"נ דקאי אמשטינים דלמעלה שאם ישראל נוהגין כראוי נופלין לפניהן מעצמן כדאיתא במדרשות (וע"י ברכות ו.) יפול מצדך אלף דקאי אמזיקין.

ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את בריתי אתכם, ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו (פרק כ"ו פסוקים ט'י')

כתוב ברש"י ד"ה "ואכלתם ישן נושן" הפירות יהיו משתמרין וטובים להתיישן, שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד.

לכאורה הברית שיכרות ה' עם עמו ישראל וההבטחה "ואכלתם ישן נושן" אין עניינן השווה והן אינן קשורות זו בזו ומפני מה נסמכו זו לזו?

וביאר בספר ליקוטי ריצב"א שמצינו בנח שהבטיחו ה' "ההקימותי את בריתי אתך" ודרשו חז"ל שהוצרך לברית מיוחדת כדי שלא ירקבו הפירות במשך כל זמן שהותו בתיבה ונמצינו למדים שכדי שלא ירקבו הפירות כמה שנים זקוקים להבטחה ולברית מיוחדת וזה הברית שהבטיח ה' לישראל "ההקימותי את בריתי אתכם" ומהי "ואכלתם ישן נושן".

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם (פרק כ"ו פסוק י"ב)

מה שייך לשון "והתהלכתי" להשראת השכינה?

וביאר העמק דבר שהשכינה במקדש היא בקרב בני ישראל ומכל מקום ההשגחה הפרטית אינה דומה בכלום אלא משתנית מאיש לרעהו וכל אחד ואחד בהתאם למעשיו ולדרגתו ונמצא שהשגחת ה' מתהלכת מאחד לאחד.

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם (פרק כ"ו פסוק י"ב)

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות פרק כ"ה פסוק ח')

למה בעשיית המשכן נאמר "ושכנתי בתוכם" ואילו כאן נאמר "והתהלכתי בתוכם"?

וביאר הספורנו שבמשכן שיכן הקב"ה עצמו בתוכם כלומר רק באופן ומקום מסויים וכמו שנאמר "אשר אועד לך שמה" וכן "ונועדתי שמה לבני ישראל" ולעומת זאת "אם בחוקותי תלכו" אז והתהלכתי בתוכם" לא אל מקום אחד יורד שפע כבוד ה', כפר שהיה במשכן אלא יתהלך ה' בתוכם אנה ואנה וייראה כבודו ואכן בכל מקום שיהיו צדיקי הדור שם יהא מקום משכן ה' וכמו שנאמר "השמים והארץ הדום רגלי וכו' ואל זה אביט אל עני ונכה וחרד על דברי".

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהית להם עבדים ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות (פרק כ"ו פסוק י"ג)

כתוב ברש"י ד"ה "קוממיות" בקומה זקופה.

כיצד עולה הדבר בקנה אחד עם מה שאמרו חז"ל שהמהלך בקומה זקופה כאילו דוחק רגלי השכינה?

וביאר החתם סופר שכוונת דברי חז"ל היא שכל המתגאה בלבו השכינה מסתלקת ממנו שהרי "אין אני והוא יכולים לדור בעולם" ועל אחת כמה וכמה אף מתהלך בגאווה ובקומה זקופה ואם האדם משפיל עצמו ומתנהג בהכנעה לפני השכינה והקב"ה הוא זה שמגביהו ומוליכו בקומה זקופה כי אז כמובן אין השכינה מתרחקת ומסתלקת ממנו וזהו שנאמר "והתהלכתי בתוכם" ופרש רש"י "אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם" ועל כן "ואולך אתכם קוממיות" "בקומה זקופה".

וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה' (פרק כ"ז פסוק ל"ב) כתוב ברש"י בד"ה "תחת השבט" כשבא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה והעשירי מכה כשבט